

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia poikkeusolojen vakuutustakuusta. Esityksen tavoitteena on selkeyttää poikkeusolojen vakuutustakuisiin liittyviä menettelyjä. Esityksessä muutetaan voimassa olevaa lakia sosiaali- ja terveysministeriön ja poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan toimivaltuuksien ja tehtävien osalta. Myös sosiaali- ja terveysministeriön ja valtioneuvoston yleisistunnon päätettäväksi kuuluvista asioista säädettäisiin nykyistä selkeämmin. Lisäksi Valtiokonttorille ehdotetaan säädettäväksi poikkeusolojen vakuutustakuisiin liittyviä uusia tehtäviä.

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtäviä esitetään muutettavaksi siten, että toimikunta toimisi kaikkien sille laissa säädettyjen tehtävien osalta sosiaali- ja terveysministeriön apuna. Sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviksi säädettäisiin hakemusasioiden valmistelu, takuupäätösten esittely valtioneuvoston yleisistunnossa, käsittelymaksun määrääminen ja vakuutustakuun perusteella tehtävistä suorituksista päättäminen.

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunta ei enää hallinnoisi vakuutustakuita, vaan hallinnointi säädettäisiin Valtiokonttorin tehtäväksi. Valtiokonttorin tehtäväksi säädettäisiin myös vakuutustakuiden valvonta, takuu- ja käsittelymaksun perintä sekä vakuutustakuun perusteella tehtävien suoritusten maksaminen.

Lisäksi lakia ehdotetaan täsmennettäväksi säätämällä vakuutuslaitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta luovuttaa tietoja sekä Valtiokonttorin oikeudesta saada tietoja. Lakiin lisättäisiin myös keskeisten käsitteiden määritelmät. Vakuutustakuun kestosta ja määrästä säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin. Laissa säädettäisiin myös vakuutuslaitoksen keskeisistä velvollisuuksista. Tarkemmat säännökset voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta	3
2.2 EU:n valtioneuvoston päätös	4
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	6
4.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	6
4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	7
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	7
6 Lausuntopalaute	7
7 Säännöskohtaiset perustelut	8
7.1 Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta.....	8
8 Voimaantulo	14
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö	15
9.1 Viranomaisten toimivaltuudet.....	15
9.2 Oikeus tietojen luovuttamiseen ja henkilötietojen suoja.....	15
9.3 Omaisuuden suoja	16
9.4 Asetuksenantovaltuus.....	18
LAKIEHDOTUS	20
Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta.....	20
LIITE	25
RINNAKKAISTEKSTI.....	25
Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta.....	25

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta (408/2007) on tullut voimaan 1.5.2007 ja se on säädetty, jotta valtio voi kaikissa olosuhteissa varmistua väestön toimeentulolle ja elinkeinoelämän toimivuudelle keskeisten kuljetusten jatkumisesta. Lainsäädännön tavoitteena on varmistaa, että elinkeinonharjoittajat voivat myös poikkeuksellisissa olosuhteissa toimia siinä määrin kuin väestön toimeentulon ja talouselämän toimivuuden varmistamiseksi on tarpeen.

Valmistelu poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamiseksi on alkanut sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta, kun voimassa olevaa lakia on tarkasteltu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimivassa poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnassa. Lain säätämisen jälkeen muuttunut toimintaympäristö, mukaan luettuna kaupan sekä kuljetusten kansainvälistyminen ovat aiheuttaneet tarpeen tarkastella lainsäädäntöä ja ajantasaistaa se vastaamaan nykyisiä vaatimuksia.

Poikkeusolojen vakuutustakuusta annettua lakia on lisäksi syytä täsmentää monin osin. Lainsäädäntöön on tarpeen lisätä tarkemmat säädökset viranomaisten toimivallasta sekä vakuutustakuun hakemisesta ja niiden hallinnoinnista. Käytännön toiminta on osoittanut myös tarpeen lisätä poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan kokoonpanoa säätelevään pykälään mahdollisuuden nimittää toimikuntaan varajäseniä. Lainsäädännön tarkastelu on lisäksi osoittanut päivittämisen tarpeita viittauksissa muuhun lainsäädäntöön sekä tarpeen tarkentaa asetuksenantovaltuuksia. Myönnettäessä poikkeusolojen vakuutustakuita on myös huomioitava eri valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen taloudelliset ja kaupalliset rajoitukset, joiden rikkomisesta saattaa aiheutua haittaa Suomen kansainväliselle asemalle.

1.2 Valmistelu

Esitystä on valmisteltu kevästä syksyyn 2022 sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä yhdessä poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan kanssa. Esityksen valmistelussa on lisäksi pyydetty lausuntoa Ahvenanmaan maakunnalta, liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, tasavallan presidentin kanslialta, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ulkoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja Huoltovarmuuskeskukselta, Valtiokonttorilta, Finanssivalvonnalta, Finanssiala ry:ltä, vesikuljetuspoolilta, maakuljetuspoolilta, ilmakuljetuspoolilta ja vakuutusalan poolilta, Finnair Oyj:ltä ja Suomen Varustamot ry:ltä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta

1.5.2007 voimaan tulleella lailla poikkeusolojen vakuutustakuusta pyritään varmistamaan väestön toimeentulolle tai elinkeinoelämän toimivuudelle ja huoltovarmuudelle keskeisten kuljetusten riittävä vakuutusturva valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa tai väestön toimeentuloa ja talouselämän toimintaa vakavasti vaarantavissa normaaliolojen häiriötilanteissa. Jos tällaisessa tilanteessa olosuhteisiin nähden asianmukaista jälleenvakuutusta ei ole markkinoilta saatavissa, kuljetusten jatkumisen varmistamiseksi voi valtioneuvosto antaa määrämillään ehdoilla ja vastavakuutta vaatimatta valtioneuvoston vakuutuslaitoksen myöntämälle

vahinkovakuutukselle. Valtiontakuu annetaan ensivakuuttajalle korvaamaan puuttuvaa jälleenvakuutusta. Vakuutustakuu voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan ja vakuutustakuita voidaan myöntää enintään 10 miljardin euron arvosta kalenterivuotta kohden.

Vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (Solvenssi II) 2009/138/EY artiklan 11 mukaan direktiiviä ei sovelleta jälleenvakuutustoimintaa harjoitettaessa jäsenvaltion hallituksen harjoittamaan tai täysimääräisesti takaamaan jälleenvakuutustoimintaan, kun kyseinen hallitus toimii tärkeään yleiseen etuun liittyvistä syistä viimeisenä mahdollisena vakuutusenantajana, myös sellaisesta markkinatilanteesta johtuvissa olosuhteissa, joissa on mahdotonta saada riittävää kaupallista vakuutussuojaa. Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta ei tältä osin ole ristiriidassa Euroopan unionin lainsäädännön kanssa.

Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta on tullut voimaan 1.5.2007, jonka jälkeen sekä Suomen turvallisuusympäristön muutos, kaupan ja kuljetusten kansainvälistyminen sekä muihin lakeihin tehdyt muutokset ovat aiheuttaneet tarpeen lainsäädännön tarkastelulle ja päivittämiselle.

Vakuutustakuita myönnettäessä on myös kiinnitettävä huomiota siihen, että takuita ei myönnetä tahoille, jotka ovat pakotteiden piirissä. Myös takuisiin perustuvia maksupäätöksiä tehtäessä on huolehdittava siitä, että suorituksia ei tehdä pakotteiden piirissä oleville tahoille. Suomea oikeudellisesti sitovia pakotteita ovat Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin asettamat pakotteet. Käytännössä myös muilla kansainvälisillä kaupankäyntiä ja taloudellista yhteistyötä koskevilla rajoituksilla on vaikutusta vakuutusmarkkinoiden toimintaan. Myös edelle mainittujen rajoitusten noudattamatta jättämisellä voi olla merkittäviäkin vaikutuksia Suomen kansainväliseen asemaan.

Lakia on tarpeen päivittää vastaamaan nykyistä lainsäädäntökäytäntöä sekä ajanmukaistaa viranomaisten toimivaltasäännökset ja tiedonsaantioikeudet. Lisäksi on osoittautunut tarpeelliseksi säädellä tarkemmin vakuutustakuun hakemista, maksuvaatimuksen esittämistä ja hallintointia sekä poikkeusolojen vakuutustakutoimikunnan tehtäviä ja kokoonpanoa.

Nykyistä lainsäädäntöä ei ole sovellettu käytäntöön sen voimaantulon jälkeen.

2.2 EU:n valtioneuvoston sääntely

Poikkeusolojen vakuutustakuussa on kyse valtion varoista vakuutuslaitokselle annettavasta tuesta. Valtioneuvoston myöntämä vakuutustakuu annetaan vahinkovakuutuksen myöntäneelle vakuutuslaitokselle korvaamaan jälleenvakuutusta, jota ei ole markkinoilta asianmukaisin ehdoin saatavilla. Myönnettävän takuun ehtojen lähtökohtana ovat aiemmin markkinoilta saadun jälleenvakuutuksen ehdot. Valtion tuki voi realisoitua maksettavaksi tueksi vain, jos vahinkovakuutuksen kattama riski toteutuu ja vakuutustakuun ehdot tuen maksamiselle täyttyvät.

Euroopan unionin oikeuden mukaan valtioneuvoston yritystoiminnalle ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä (Sopimus Euroopan unionin toiminnasta SEUT, 107 artiklan 1 kohta). Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaan, jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä tuki valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään tilanteista, joissa valtioneuvoston tuki soveltuu sisämarkkinoille. Tällaisia perusteita ovat mm. tuki poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi ja tuki jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen.

SEUT 107—108 artiklojen mukaan EU:n valtiontukisääntely kuuluu komission toimivaltaan. Sääntelyn tavoitteena on taata EU:ssa toimiville yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet ja minimoida jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua. EU:n valtiontukivalvonnan peruseriaate on, että tuista tulee tehdä ilmoitus Euroopan komissiolle. Komissiolla on yksinomaisen toimivalta päättää, soveltuuko tuki sisämarkkinoille. Tukiohjelmaa tai yksittäisiä tukia ei saa laittaa täytäntöön ennen komission hyväksyntää. Komissiolle tehtävään ennakkoilmoitusvelvollisuuteen on poikkeuksia. Keskeisin poikkeus on komission antama ns. yleinen ryhmäpoikkeusasetus (EU) N:o 651/2014 (Komission asetus (EU) 651/2014 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti). Ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään edellytyksistä, joilla jäsenvaltiot voivat ottaa tukitoimenpiteet käyttöön ilman komission ennakkohyväksyntää.

Poikkeusolojen vakuutustakuu ei näyttäisi kuuluvan ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan. Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiontukiasioista Suomessa vastaava työ- ja elinkeinoministeriö ovat yhdessä käyneet keskusteluja komission kanssa voimassa olevasta poikkeusolojen vakuutustakuusta annetusta laista. Keskustelut komission kanssa ovat vielä kesken ja niitä jatketaan. Tavoitteena on saada komission ennakkohyväksyntä poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain mukaiselle mahdolliselle tukiohjelmalle. Jos tällaista ennakkollista hyväksyntää ei saada, komission kanssa on neuvoteltava uudelleen, jos tarvetta poikkeusolojen vakuutustakuille ilmenee.

Lakiin poikkeusolojen vakuutustakuusta on kuitenkin välttämätöntä tehdä nopealla aikataululla nyt esitettävät muutokset, jossa eri viranomaisten tehtävät ja toimivalta määritellään nykyistä tarkemmin. Lisäksi tehtäisiin myös muita lakia täsmentäviä muutoksia. Ehdotettavat muutokset täsmentävät voimassaolevaa lakia, mutta eivät muuta sen peruseriaatteita.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa lain edellytysten täytyessä poikkeusolojen vakuutustakuiden sujuva myöntäminen ja näin mahdollistaa väestön toimeentulo ja talouselämän turvaaminen poikkeuksellisissa olosuhteissa. Lisäksi tavoitteena on ottaa huomioon kansainvälisen kaupan sekä kuljetusten kansainvälistyminen ja yhdenmukaistaa eri valtioissa kotipaikkaa pitävien vakuutustakuun hakijoiden asema. Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan toiminta on tarkoitettu turvata myös sellaisissa olosuhteissa, joissa puheenjohtajat tai jäsenet olisivat estyneitä lisäämällä lakiin säännökset varajäsenistä toimikunnassa.

Lisäksi tavoitteena on täsmentää poikkeusolojen vakuutustakuiden myöntämiseen ja hallinnointiin liittyvien eri viranomaisten, eli sosiaali- ja terveysministeriön, valtioneuvoston yleisistunnon ja Valtiokonttorin, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Myös poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtäviä on tarpeen muuttaa siten, että vakuutustakuita hallinnoisi jatkossa toimikunnan sijaan Valtiokonttori.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Laissa ehdotettaisiin yhdenmukaistettavaksi vakuutustakuun kohdetta koskeva sääntely, jolloin kotimaiset ja kansainväliset kauppa-alueet, ilma-alueet, ajoneuvot ja kulkuneuvot voivat hakea poikkeusolojen vakuutustakuuta samoin ehdoin. Ehdotettu muutos mahdollistaisi väestön toimeentulon ja talouselämän turvaamisen poikkeuksellisissa olosuhteissa kansainvälistyneessä ympäristössä.

Poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain 1 §:stä ehdotetaan poistettavaksi viimeinen momentti. Momentin voimassa olevassa sanamuodossa käytetään ilmaisua, valtioneuvosto vahvistaa yleiset sopimusehdot. Kun valtioneuvoston yleisistunto myöntää vakuutustakuun, kyseessä on hallintopäätös, ei sopimusoikeudellinen asia. Siksi vakuutustakuun ehdoista säädettäisiin osin poikkeusolojen vakuutustakuusta annetussa laissa ja osin asiasta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi täsmennettäväksi poikkeusolojen vakuutustakuun myöntämistä koskevat toimivaltasäännökset sekä myönnettyjen poikkeusolojen vakuutustakuiden hallinnointiin ja valvontaan liittyvät tehtävät Valtiokonttorille. Lisäksi ehdotuksessa täsmennettäisiin poikkeusolojen vakuutustakutoimikunnan kokoonpanoa ja tehtäviä koskevat pykälät sekä ehdotetaan täydennettäväksi pykälää koskien asetuksenantovaltuuksia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä varmistetaan, että voimassaolevan lain tavoitteet on mahdollista saavuttaa liittyen väestön toimeentuloon ja talouselämän toimivuuteen poikkeusoloissa.

Lain kiireellisyydestä johtuen, tässä yhteydessä ei ole ollut mahdollista tarkastella alkuperäisen lain lähtökohtana olevaa valtion vastuiden enimmäismäärää, joka on säädetty 10 miljardiin euroon.

Suomen ulkomaanvienti oli heinäkuun ennakkotilaston mukaan 6,5 miljardia euroa ja samaan aikaan tuonti 7,8 miljardia euroa. Suomen talous on vientivetoinen ja erityisesti strategisen vientiteollisuuden mahdollisimman häiriötön toiminta luo pohjaa myös kansallisen huoltovarmuuden turvaamiselle. Poikkeusolojen vakuutustakuulla turvataan erityisesti kauppamerenkulkua tilanteissa, joissa kriisin sattuessa olosuhteisiin nähden asianmukaista jälleenvakuutuksia ei olisi saatavilla.

Valmiuslain esitöiden mukaan kriittisiä sektoreita, joiden tuonti voi olla tarpeen turvata ovat esimerkiksi energia, vesi, elintarvikkeet, lääkkeet, muut välttämättömät hyödykkeet, välttämättömiin maksu- ja arvopaperipalveluihin liittyvät tuotteet, yhteiskunnallisesti kriittiset liikennejärjestelmät ja edellä lueteltuja ylläpitäviin tietä ja viestintäteknisiin palveluihin tai tietojärjestelmiin liittyvät tuotteet. Näiden osuus Suomen tuonnista on esimerkiksi elintarvikkeiden kohdalla noin 6 %, sähkökoneiden ja laitteiden osuus noin 10 %, kivennäisöljyt ja kivennäisöljytuotteet 13,5 % ja muut energiatuotteet 5 % kokonaistuonnista.

Etukäteen on hankala arvioida tyhjentävästi laissa mainitun enimmäismäärän riittävyttä suhteessa välttämättömien vahinkovakuutusten turvaamiseen. Huomiota on lisäksi kiinnitettävä valtion kasvaneisiin valtiontakausten ja -takuiden kantaan, joka oli 66,3 miljardia euroa kesäkuussa 2022. Suhteessa kannan kokonaismäärään poikkeusolojen vakuutustakuuna annettava enimmäismäärä 10 miljardia euroa on verrattain suuri.

4.2.2 Viranomaisvaikutukset

Esityksen tavoitteena on selkeyttää toimivaltasäännöksiä poikkeusolojen vakuutustakuita myönnettäessä, valvottaessa ja hallinnoitaessa.

Esityksellä on erityistä vaikutusta Valtiokonttorin tehtäviin ja lisättävien tehtävien arvioidaan soveltuvan hyvin Valtiokonttorilla jo oleviin tehtäviin. Tehtävät muodostavat hyvin pienen lisän

antolainastoiminnon vastaavatyyppeihin tehtäviin, joten uudella vastuutuksella ei voida arvioida olevan vaikutuksia henkilöresurssitarpeisiin. Kuitenkin tilanteessa, jossa valtioneuvoston myönnettäisiin laaja-alaisesti olisi sillä vaikutuksia Valtiokonttorin henkilöstöresursseihin ja mahdollisesti myös sen tarvitsemiin määrärahoihin.

4.2.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Koska esityksellä turvataan väestön toimeentulon kannalta välttämättömien toimialojen toimintakykyä, on sillä poikkeuksellisissa oloissa laajoja vaikutuksia yhteiskunnan eri sektoreilla sekä kansalaisten elinolosuhteisiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Johtuen Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan lain päivittäminen on osoittautunut käytännön toiminnassa välttämättömäksi. Muutosten kiireellisyydestä johtuen muiden vaihtoehtojen laaja selvittäminen ei ole tässä yhteydessä ollut mahdollista.

6 Lausuntopalautte

Esityksen valmistelun yhteydessä on järjestetty lausuntokierros. Lausunnoissa lainmuutokset nähtiin perusteltuina ja tarpeellisina.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus totesi lausunnossaan asian kuuluvan valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin pitäen kuitenkin tärkeänä, että poikkeusolojen vakuutustakuu voidaan myöntää Ahvenanmaalaisille toimijoille.

Liikenne- ja viestintäministeriö on ollut mukana poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnassa, jossa lainmuutosta on myös käsitelty. Näin ollen liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ollut asiasta lausuttavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää lausunnossaan esitystä perusteltuna huoltovarmuuden kannalta ja haluaa kiinnittää huomiota erityisesti takuujärjestelmän suhteeseen valtioneuvostoon, joista tulisi ilmoittaa Euroopan unionin komissiolle, jotta komissio voisi arvioida menettelyn markkinaehtoisuuden. Työ- ja elinkeinoministeriö lausui, että muutokset koskevat pääosin viranomaisien eri tehtävien ja toimivallan nykyistä tarkempaa määrittelyä sekä muita lakia täsmentäviä muutoksia, eikä nähnyt näille muutoksille esteitä. Kuitenkin muutoksissa 2 §:ään työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa poistettavaksi muutokset, jotka ovat tuen valtioneuvostokäytännölliseen arviointiin vaikuttavia seikkoja ja niiden hyväksyttävyyden tulee varmistaa komissiolta ennen tukitoimenpiteen toimeenpanoa.

Ulkoministeriöltä pyydettiin kannanottoa erityisesti hallituksen esityksen 4 a §:stä, sen perusteluista sekä lainsäätämismenettelyä koskevasta luvusta. Ulkoministeriö näkee lausunnossaan, että hallituksen esityksessä ehdotettu muotoilu 4 a §:n 1 momenttiin on toimiva, eikä näe siinä muutettavaa eikä lausuttavaa ole myöskään perusteluista tai luonnoksen 4 a §:n 2 momentista. Ulkoministeriö haluaa kiinnittää erityistä huomiota hallituksen esityksen 4 a §:n 3 momenttiin ja sen ongelmallisuuteen liittyen kolmansien maiden ja Euroopan unioniin kuulumattomien ETA-valtioiden asettamien taloudellisten ja kaupallisten rajoitteiden säätämisestä velvoittaviksi ase- tuksella ja ehdottaa 3 momentin poistettavaksi. Lausuntopalautteen perusteella on esityksestä poistettu 4 a §:n kolmas momentti sekä täydennetty säännöskohtaiset perustelut vastaamaan 4 a §:n uutta muotoilua.

Valtiovarainministeriö piti lausunnossaan vakuutustakuiden vuosittaista 10 miljardin euron enimmäismäärää riittävänä ja lisäksi lausui pitävänsä tärkeänä, että takuille on asetettu laissa enimmäismäärä huomioiden valtion takausvastuiden viimeaikainen kasvu. Tärkeänä valtiovarainministeriö piti myös sitä, että takuiden myöntämisen tulee olla harkinnanvaraista ja tältä osin ehdotti muutoksia ehdotettuun 4 a §:n, jotta tulisi selkeämmin ilmi se, että pykäläehdotuksella ei ole tarkoitus rajata harkinnanvaraisuutta entisestä.

Finanssivalvonta piti lausunnossaan tärkeänä, että kansallisten ja kansainvälisten kuljetusten sääntely päivitetään sanamuodoltaan toisiaan vastaavaksi. Lisäksi lausunnossa kiinnitettiin huomioita tilanteisiin, joissa kuljetuksilla ei ole voimassa olevaa jälleenvakuutusta, mutta muuten poikkeusolojen vakuutustakuun antamisen ehdot täytyisivät. Lain 4 a §:ä sekä perusteluita on muutettu osittain lausuntopalautteen mukaisiksi. Lausuntopalautteen perusteella on tarkennettu myös poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtäviä. Finanssivalvonta kiinnitti huomiota myös lain 13 §:n luonnokseen ja ehdotti siihen lisättäväksi maininnan laista Finanssivalvonnasta.

Finanssiala ry lähtökohtaisesti kannatti esitystä ja piti sen tavoitteita tarpeellisina. Finanssiala ry halusi kiinnittää kuitenkin huomiota erityisesti esityksen 4 a §:n, joka antaa sosiaali- ja terveysministeriölle mahdollisuuden evätä jo myönnetyn takuun. Finanssiala ry katsoo lausunnossaan, että ehdotettu 4 a §, joka mahdollistaa myös jälkikäteen puuttumisen vakuutustakuuseen tai sen perusteella maksettuihin suorituksiin vähentää vakuutusyhtiöiden kiinnostusta hakea takuita. Lakia on täsmennetty lausuntopalautteen perusteella. Huomioon tulisi kuitenkin ottaa, että vakuutustakuuseen perustuvan suorituksen epäämisen ei voisi olettaa aiheuttavan aina takuun saaneelle vakuutuslaitokselle haitallisia taloudellisia seuraamuksia ottaen huomioon, että tilanteet, joissa pykälä tulisi sovellettavaksi ovat sellaisia jossa vakuutustakuu rikkoisi jonkun EU:n ja Suomen kanssa samansuuntaiseen pakotepolitiikkaan osallistuvan kolmannen maan asettamia pakotteita, joita vakuutuslaiton todennäköisesti noudattaisi myös omassa toiminnassaan. Lakiesityksiin tehtyjen muutosten myötä valtioneuvosto antaa päätöksessään suuntaviivat sille, missä tilanteissa suoritus ei tulisi maksettavaksi.

Lisäksi lain tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa kevyemmin vakuutuslaitosten asemaan vaikuttavin toimenpitein.

Huoltovarmuuskeskus kannattaa lakiin tehtäviä täsmennyksiä ja pitää niitä tarpeellisina nopealla aikataululla erityisesti ottaen huomioon toimintaympäristön muutoksen sekä Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan. Lausunnossaan Huoltovarmuuskeskus lisäksi ehdottaa, että laki otettaisiin kokonaistarkasteluun. Vakuutustakuun hakuprosessissa huomiota kiinnitetään erityisesti siihen, kuinka tärkeää on, että sosiaali- ja terveysministeriö kuulee muita ministeriöitä sekä Huoltovarmuuskeskusta ennen vakuutustakuupäätöksen esittelyä valtioneuvostolle sen selvittämiseksi täytyvätkö poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain edellytykset vakuutustakuun myöntämiseksi.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

1 a §. Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laissa käytetyistä määritelmistä, joista aiemmin ei ole säädetty. Pykälässä ehdotettaisiin määriteltäväksi vakuutuslaitos, vahinkovakuutus, ETA-valtio, kolmas valtio sekä jälleenvakuutustoiminta.

Vakuutuslaitos tarkoittaisi tässä lain määritelmällä vahinkovakuutustoimintaa harjoittavaa ensivakuutusyrittystä, joka on saanut toimiluvan ETA-valtiossa taikka kolmannen maan ensivakuutusyrittystä, jolta, jos sen yhtiöoikeudellinen kotipaikka olisi Euroopan unionin alueella, vaadittaisiin vahinkovakuutustoiminnan harjoittamiseen toimilupa.

Vahinkovakuutuksella tarkoitetaan vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2009/138/EY) liitteessä I tarkoitettuja vahinkovakuutusluokkia.

ETA-valtiolla tarkoitetaan laissa Euroopan talousalueeseen kuuluvaa taloutta ja kolmannella valtiolla valtiota, joka ei kuulu Euroopan talousalueeseen.

Jälleenvakuutuksella tarkoitetaan tässä toimintaa, jossa toinen vakuutus- tai jälleenvakuutusyrittys ottaa kantaakseen osan toisen vakuutusyrittäjän ensivakuutusriskeistä. Yleensä myös vastaanotettu jälleenvakuutus voidaan jälleenvakuuttaa edelleen, mutta tässä tuo toiminta on rajattu pois. Vakuutustakuu myönnetään vain korvaamaan ensivakuutetun riskin jälleenvakuutusta.

2 §. Vakuutustakuun enimmäismäärä ja määrä. Pykälän otsikoksi ehdotetaan muutettavaksi vakuutustakuun enimmäismäärä ja määrä. Vakuutustakuuta koskevan hakemuksen saavuttua sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön pyytää ministeriö lausunnot ainakin tarvittavilta ministeriöiltä ja Huoltovarmuuskeskukselta, jotta selvitettyksi tulee täyttyvätkö poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain edellytykset vakuutustakuun myöntämisestä.

Lähtökohtaisesti vakuutustakuu annettaisiin ehdoin, joiden perustana käytetään vakuutuskohdetta koskevaa ensi- ja jälleenvakuuttajan välistä päättynyttä tai päättyvää jälleenvakuutus sopimusta. Tällaisen jälleenvakuutus sopimuksen ehtoja tarkastellaan yksittäistapauksittain ja joissakin tapauksissa ehtoja voidaan muuttaa tai jättää noudattamatta.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi ensimmäinen momentti.

Pykälän 1 momentin mukaan poikkeusolojen vakuutustakuu annetaan ja siitä johtuvat suoritukset maksetaan euromääräisinä, jotta valuuttakurssien vaihtelun vaikutus saadaan poissuljettua vakuutustakuiden enimmäismäärää sekä suoritusten määrää seurattaessa. Jos näin ei tehtäisi voisi vakuutustakuiden enimmäismäärä sekä suoritusten määrä euroissa vaihdella suurestikin riippuen valuuttakurssien tilanteesta juuri tietynä hetkenä.

Se, että vakuutustakuulla on enimmäismäärä, voi käytännössä johtaa siihen, että vakuutustakuu saattaa tarjota ensivakuuttajalle suppeampaa suojaa kuin päättynyt jälleenvakuutus. Näin on esimerkiksi ehdotetun 3 §:n 1 momentin kohdan 3 tapauksessa, jos päättynyt jälleenvakuutus on suhteellinen. Vakuutustakuun tarjoaman suojan rajaaminen päättynyttä tai päättyvää jälleenvakuutusta suppeammaksi voi olla ongelmallista vakuutustakuuta hakevien ensivakuutusyhtiöiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta.

Yleensä vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutetun riskin kohdalla vakuutetun omaisuuden arvo ei muodosta ylärajaa mahdollisesti maksettaville korvauksille, koska samaa omaisuutta voi kohdata useampi vahinko saman vakuutuskauden aikana. Kun taas tarkastellaan vakuutus kantaa, jossa on useampia vakuutettuja kohteita, on epätodennäköistä, että kaikkia kohtaisi vahinko saman vakuutuskauden aikana, koska yleensä vakuutus kanta on riittävän hajautunutta. Edellä esitetty pätee myös valtion myöntämiin poikkeusolojen vakuutustakuihin: mitä useammalle kohteelle vakuutustakuu myönnetään, sitä epätodennäköisempää yleensä on, että vakuutustakuiden yhteismäärän suuruinen vastuu toteutuisi. Pykälän 1 momentin mukaan valtion vastuun määrä voi olla yhteensä enintään kymmenen miljardia euroa kalenterivuotta kohti. Jos näin suuri

määrä vakuutustakuuta myönnetään, on epätodennäköistä, että näin suuret vastuut toteutuisivat, jos vakuutustakuuta on myönnetty hyvin monelle kohteelle.

Jälleenvakuutus sopimuksia on neljää päämuotoa, joissa riskinjako ensi- ja jälleenvakuuttajan välillä määräytyy erilaisin perustein. Nämä päämuodot ovat osamäärä- eli kvoottijälleenvakuutus (quota share reinsurance), ylite- eli eksedenttijälleenvakuutus (surplus reinsurance), yksittäisyli vahinkojälleenvakuutus (excess of loss reinsurance) ja kokonaisyli vahinkojälleenvakuutus (stop loss reinsurance). Näistä ensimmäiset kaksi ovat suhteellisia ja jälkimmäiset ei-suhteellisia jälleenvakuutuksia.

Kvoottijälleenvakuutuksessa jälleenvakuuttaja ottaa vastatakseen tietyn osuuden jokaisesta jälleenvakuutuksen kohteena olevan vakuutuskannan yksittäisestä ensivakuuttajan myöntämästä vakuutuksesta. Koko maksutulo ja kaikki maksettavat korvaukset jaetaan ensi- ja jälleenvakuuttajan kesken tämän sovitun suhteen mukaisesti. Eksedenttijälleenvakuutuksessa ensivakuuttaja kantaa riskin tiettyyn euromääräiseen rajaan asti kunkin vakuutus sopimuksen kohdalla. Jokaiselle vakuutetulle riskille määritetään yläraja, jota vahingon ei oleteta ylittävän, tämän määrä voi olla vakuutus määrä tai arvioitu vahingon maksimimäärä (estimated maximum loss eli EML). Jos jälkimmäistä käytetään, kantaa ensivakuuttaja kokonaan riskin kaikista niistä vakuutuksen kohteista, joissa EML jää alle ensivakuuttajan rajan. Jos EML jonkin vakuutetun kohteen kohdalla ylittää ensivakuuttajan valitseman rajan, ensivakuuttajan osuus kyseisen kohteen vakuutusmaksusta ja kaikista korvauksista on raja/EML. Loppu jää jälleenvakuuttajan vastuulle.

Yksittäisyli vahinkojälleenvakuutuksessa riski jaetaan ensi- ja jälleenvakuuttajan kesken siten, että jälleenvakuuttaja maksaa jokaisesta yksittäisestä vahingosta sen määrän, joka ylittää ensivakuuttajan kannettavaksi jäävän euromäärän. Kokonaisyli vahinkojälleenvakuutuksessa jälleenvakuuttajan vastuu ei kohdistu yksittäisiin vakuutuksiin tai vahinkoihin, vaan koko ensivakuuttajan jälleenvakuutuksen kohteena olevaan vakuutusliikkeeseen. Jos ensivakuuttajan tulos on tappiollinen, jälleenvakuuttaja maksaa osan tappiosta tai koko ensivakuuttajan tappion. Eri jälleenvakuutusmuodot saattavat esiintyä eri tavoin toisiinsa yhdistettynä.

2 a §. Vakuutustakuun kesto. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi 2 §:n ensimmäinen momentti. Poikkeusolojen vakuutustakuu voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin täsmällisesti valtion vastuu alkavaksi valtioneuvoston yleisistunnon poikkeusolojen vakuutustakuun antamista koskevassa päätöksessä määrättyä ajankohtana.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin poikkeusolojen vakuutustakuun päättymisajankohdasta määrättäväksi valtioneuvoston yleisistunnon päätöksessä. Kuitenkin niin, että vakuutustakuu päättyy automaattisesti vakuutustakuun kohteen ensivakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtana, jos tämä ajankohta on valtioneuvoston päätöksessä mainittua ajankohtaa aikaisempi.

3 §. Vakuutustakuun kohde. Poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain 3 § ehdotetaan muutettavaksi 1 kohdan osalta niin, että vahinkovakuutuksen vakuutuksen kohteena tai vakuutettuna olevan kauppa-alueen, ilma-alueen, ajoneuvon tai raidekulkuneuvon kansallisuudella ei olisi valtioneuvoston myöntämisen kannalta eroa. Tarkoituksena on näin ottaa huomioon kansainvälistynyt toimintaympäristö sekä mahdollistaa ulkomaisten ja kotimaisten toimijoiden yhdenmukainen kohtelu. Samalla pykälän kohtien numerointi muuttuisi.

3 a §. Vakuutuslaitoksen ilmoitusvelvollisuus. Uudella pykälällä säädettäisiin vakuutuslaitokselle, jolle poikkeusolojen vakuutustakuu on myönnetty ilmoitusvelvollisuus sen ensivakuutuk-

sen, johon poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevassa päätöksessä viitataan, voimassaolon alkamisesta ja päätyemisestä. Nämä seikat tulisi ilmoittaa sosiaali- ja terveysministeriölle. Tarkoituksena on varmistaa, että sosiaali- ja terveysministeriö saa tiedon kaikista poikkeusolojen vakuutustakuuseen vaikuttavista seikoista. Poikkeusolojen vakuutustakuun voimassaolo on riippuvainen ensivakuutuksen voimassaolosta, jolloin muutos voimassaolossa vaikuttaa vakuutustakuun voimassaoloon ja siihen, onko vakuutustakuu annettavissa.

3 b §. Suorituksen vaatiminen ja maksupäätös. Pykälässä säädetään poikkeusolojen vakuutustakuuseen perustuva suoritusvaatimus esitettäväksi sosiaali- ja terveysministeriölle ja sitä koskevan päätöksen tekeminen sosiaali- ja terveysministeriölle tehtäväksi. Vakuutuslaitokselle säädetään kolmen kuukauden määräaika vaatimuksen esittämiselle laskettuna siitä, kun vakuutuslaitos on saanut tietää vahinkotapahtumasta, josta suoritusta vaaditaan ja siitä aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Pykälässä vaatimukseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen sosiaali- ja terveysministeriölle vahinkotapahtumasta. Näin ollen vakuutuslaitokselta ei vaadita tarkkaa tietoa vahinkoseuraamuksesta kolmen kuukauden kuluessa. Kolmen kuukauden määräajan on ajateltu olevan riittävä asialle tarpeellisen selvityksen saamiseksi ja eteenpäin toimittamiseksi. Pykälässä säädetään lisäksi vakuutuslaitos menettämään oikeutensa vakuutustakuun perusteella annettavaan suoritukseen, ellei vaatimusta ole esitetty määräajassa.

Pykälän toisessa momentissa säädetään sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta saada määrämäänsä ajankohtana vakuutuslaitokselta välttämättömät tiedot ja selvitykset vaatimusta koskevan valtion vastuun selvittämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö voi pyytää esimerkiksi vastaavia tietoja, joita takuunsaajan olisi tullut esittää jälleenvakuuttajalle sattuneesta vahinkotapahtumasta. Tällaisia selvityksiä voivat olla muun muassa selvitykset vahingon kohteesta, vahingon laajuudesta ja ajankohdasta.

3 c §. Vakuutuslaitoksen oikeus luovuttaa tietoja. Pykälässä varmistetaan riittävä tietojenluovutus oikeus vakuutuslaitokselle, jotta sen on mahdollista luovuttaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtioneuvoston yleisistunnolle välttämättömiä tietoja poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevan hakemuksen käsittelyä ja takuun perusteella esitetyn maksuvaatimuksen selvittelyä varten sekä Valtiokonttorille vakuutustakuiden hallinnointia ja valvontaa varten huolimatta vakuutusyhtiölaissa (521/2008) säädetystä salassapitovelvollisuudesta. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi tarkemmat tiedot vakuutustapahtumasta, vakuutuksen kohteesta, vakuutuksen kohteen jälleenvakuutuksen ehdoista ja tiedot vahingosta.

4 §. Takuumaksu ja käsittelymaksu. Pykälän 1 momentin mukaan poikkeusolojen takuumaksusta peritään takuumaksu. Kuten edellä on todettu, lähtökohtaisesti vakuutustakuu annettaisiin ehdoin, joiden perustana käytetään vakuutuskohdetta koskevaa ensi- ja jälleenvakuuttajan välistä päättynyttä tai päättyvää jälleenvakuutussopimusta. Jos vakuutustakuu vastaa päättynyttä tai päättyvää jälleenvakuutussopimusta, voitaisiin maksun lähtökohtana käyttää päättyneen tai päättyvän jälleenvakuutussopimuksen maksua. Suhteellisten jälleenvakuutuksen kohdalla tämä on suoraviivaista, jos vakuutustakuun kohteen osuus ensivakuutusmaksusta on määritettävissä, muissa tapauksissa se on haasteellisempaa. Jos poikkeusolojen vakuutustakuu tarjoaa ensivakuuttajalle suppeampaa turvaa kuin päättynyt tai päättyvä jälleenvakuutus, voidaan tämä ottaa perittävässä takuumaksussa huomioon.

Pykälän toisessa momentissa säädetään sosiaali- ja terveysministeriön voivan määrätä käsittelymaksun poikkeusolojen vakuutustakuuasioiden käsittelystä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia vastaavaksi. Pykälä mahdollistaa sen, että käsittelymaksu voidaan jättää myös määräämättä. Käytännössä sosiaali- ja terveysministeriön hoitaessa vakuutustakuun myöntämiseen liittyvät valmistelutehtävät, on sosiaali- ja terveysministeriöllä paras käsitys käsittelyyn kuluvista

kustannuksista. Tällaisia kustannuksia voivat olla muun muassa kulut johtuen työmäärän lisääntymisestä.

Pykälään ehdotetaan säädettäväksi kolmas momentti, jossa täsmennetään takuu- ja käsittelymaksun maksaminen yhdessä erässä, laskuun merkittynä eräpäivänä maksettavaksi. Lisäksi momentti mahdollistaa määräajassa suorittamatta jääneestä takuu- ja käsittelymaksusta viivästyskoron perimisen korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti. Tämä mahdollistaa takuu- ja käsittelymaksujen tehokkaan maksamisen eräpäivään merkittynä aikana.

4 a §. *Harkinta Suomen kansainvälisen aseman perusteella.* Sosiaali- ja terveysministeriö voisi evätä vakuutustakuun perusteella tehtävän suorituksen esimerkiksi sillä perusteella, että vakuutustakuu liittyy toimintaan, joka on ristiriidassa sellaisten valtioiden asettamien pakotteiden kanssa, jotka eivät ole Suomea oikeudellisesti sitovia. Suomen kansainvälisen aseman vaarantumisen huomioon ottaminen voisi tulla kyseeseen esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa vakuutustakuu rikkoisi jonkun EU:n ja Suomen kanssa samansuuntaiseen pakotepolitiikkaan osallistuvan kolmannen maan asettamia pakotteita.

Laissa eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (659/1967) säädetään YK:n ja Euroopan unionin pakotteet oikeudellisesti sitoviksi. Edellä mainittujen pakotteiden kanssa ristiriidassa olevia vakuutustakuuta ei voi myöntää. Näiden lisäksi käytännössä huomioon voivat tulla otettaviksi kolmansien maiden ja Euroopan unioniin kuulumattomien ETA-valtioiden pakotteet tilannesidonnaisesti. Näin erityisesti, jotta mahdolliset haitalliset vaikutukset Suomen asemaan rahoitusmarkkinoilla sekä kansainvälisesti minimoidaan. Pakotteiden kanssa ristiriidassa olevan vakuutustakuun myöntäminen tai siitä tehtävä pakotteiden vastainen suoritus voi vaikuttaa heikentävästi muun muassa Suomen kansainväliseen luottoluokitukseen. Pykälän 1 momentin nojalla olisi mahdollista ottaa muun muassa nämä pakotteet huomioon valtioneuvoston päätöksessä. Suoritus voitaisiin evätä myös silloin, jos perusteena olisivat vakuutustakuun myöntämisen jälkeen voimaan tulleet uudet pakotteet.

Vakuutustakuu voi liittyä pakotteiden kohteena olevaan toimintaan useilla eri tavoilla. Jotta vakuutustakuun voitaisiin myöntää pakotteiden kohteena ei voi olla takuuta hakeva vakuutuslaitos, vakuutustakuun kohde, ensivakuutusyhtiön vakuutuksenottaja tai ensivakuutuksen edunsaaja, jos tämä on tiedossa ennen vakuutustapahtuman sattumista. Vakuutustakuulla ei saisi olla muutakaan kytkentää pakotteiden kohteena olevaan toimintaan. Vastaavia rajoitteita sovellettaisiin myös evättäessä vakuutustakukseen perustuva suoritus.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi evätä vakuutustakuun perusteella tehtävän suorituksen, jos suorituksen tekemisellä voisi olla haitallisia vaikutuksia Suomen kansainväliseen asemaan ja valtioneuvoston päätöksessä viitataan tähän ja siihen on asetettu päätöksessä mahdollisesti täsmällisemmät ehdot.

4 b §. *Valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet.* Pykälässä säädettäisiin valtioneuvostolle asetuksenantovaltuus koskien poikkeusolojen vakuutustakuuhakemuksen ja maksuvaatimushakemuksen tekemistä sosiaali- ja terveysministeriölle ja niiden sisältöä sekä takuu- ja käsittelymaksun määräytymistä.

Vakuutustakuuhakemuksen sisältönä voivat olla esimerkiksi tiedot hakijasta, jälleenvakuutuksen ehdoista, vakuutustakuun tarpeen perustelu, tiedot vakuutusmaksuista sekä tieto siitä milloin jälleenvakuutus on päättynyt tai päättyy. Maksuvaatimushakemuksessa annettaisiin muun muassa tiedot vakuutustapahtumasta, jonka perusteella maksuvaatimushakemus annetaan sekä maksuvaatimuksen maksamisen mahdollistavat tilitiedot.

Asetuksella ei säädettäisi yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista.

6 §. *Kokoonpano.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi ensimmäisen momentin osalta niin, että puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on yksi yhteinen varajäsen ja jäsenelle voidaan määrätä varajäsen tai useita varajäseniä. Tarkoituksena on mahdollistaa poikkeusolojen vakuutus-takuutoimikunnan toiminta myös tilanteissa, joissa jäsen tai useat jäsenet ovat tavoittamattomissa. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan varajäsen tulee määrätä, muiden varajäsenten osalta laki sallii liikkumavaraa sen osalta, kuinka monia varajäseniä jäsenille määrätään. Koska toimikunta koostuu eri alojen asiantuntijoista, tulisi myös varajäseniä nimittäessä kiinnittää huomiota siihen, että myös varajäsenet edustavat näiden edustettujen eri alojen asiantuntijoista.

7 §. *Tehtävät.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siltä, osin, että poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtävänä olisi vastedes toimia sosiaali- ja terveysministeriön apuna ja seurata ja arvioida huoltovarmuuteen liittyviä tekijöitä 1-3 § sekä 4 §:n soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä, arvioida poikkeusolojen vakuutustakuisiin sovellettavat yleiset ehdot, arvioida 4 §:ssä tarkoitettun takuumaksun ja käsittelymaksun perusteet, arvioida riskejä, pitää yhteyttä vakuutusenantajiin, vakuutuksenottajiin ja viranomaisiin, seurata olosuhteita, poikkeusolojen vakuutustakuun ehtojen noudattamista ja huoltovarmuuden ylläpitämiseksi välttämättömien hyödykkeiden varastointia ja tuontitarvetta sekä hoitaa muut sosiaali- ja terveysministeriön määräämät poikkeusolojen vakuutustakuisiin liittyvät selvitys-, tutkimus- ja valmistelutehtävät. Pykälän muutos määrittää sosiaali- ja terveysministeriön päävastuulliseksi pykälässä mainituissa tehtävissä, kuitenkin niin, että poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan osaamista pykälässä mainituissa tehtävissä voidaan käyttää täysimääräisesti sosiaali- ja terveysministeriön apuna.

10 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälän otsikko muutetaan salassapitovelvollisuudeksi ja pykälässä säädettäisiin poikkeusolojen vakuutustoimikunnan puheenjohtajiin, jäseniin, asiantuntijoihin ja muihin toimikunnan tehtäviä hoitaviin sovellettavaksi, mitä vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:ssä salassapidosta säädetään. Lisäksi toisessa momentissa säädetään salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomittavan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä.

Pykälällä varmistetaan, että toimikunta pystyy toimimaan sosiaali- ja terveysministeriön apuna sille määrättyissä tehtävissä myös tilanteissa, joiden käsittely vaatii vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:ssä mainitun salassapitovelvollisuuden alaisen tiedon käsittelyä. Tällaista tietoa voi olla muun muassa vakuutustakuun hakijan ilmoittamat tiedot hakemusvaiheessa, jotka voivat sisältää muun muassa tietoa vakuutusten hinnoittelusta ja asiakkaista. Lisäksi toimikunnan tietoon voi tulla vakuutustakuun hakijan asiakkaan liikesalaisuuksia.

12 §. *Muutoksenhaku.* Pykälään ehdotetaan muutettavaksi viittaus lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019), tällä muutoksella varmistetaan pykälän ajantasaisuus aiemman viittauksen oltua vanhentunut.

12 a §. *Valtiokonttorin tehtävät ja tiedonsaantioikeus.* Pykälä olisi uusi ja se säätäisi valtiokonttorin tehtäviksi hallinnoida ja valvoa poikkeusolojen vakuutustakuita, huolehtia 4 §:ssä tarkoitettun takuumaksun ja käsittelymaksun perimisestä sekä suorittaa poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävät maksut. Pykälällä siirretään vakuutustakuiden hallinnointi ja valvominen pois poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnalta Valtiokonttorille, jolla on hallinnoinnin ja valvomisen vaatimat rakenteet ja asiantuntemus. Tällä varmistetaan tehokas seuranta myönnetuille vakuutustakuille sekä näiden perusteella maksetuille suorituksille sekä mahdollistetaan maksusuoritusten tehokas täytäntöönpano.

Toisessa momentissa säädettäisiin vakuutuslaitokselle velvollisuus toimittaa Valtiokonttorille välttämättömät tiedot vakuutustakuiden hallinnointia varten. Momentti mahdollistaa, että Valtiokonttori voi toimia sille määrätyissä tehtävissä tehokkaasti ja asettaa velvollisuuden tietojen toimittamisesta vakuutuslaitokselle, jonka voidaan olettaa parhaiten osaavan arvioida millaisia nämä välttämättömät tiedot voivat olla. Tällaiset välttämättömät tiedot riippuvat muun muassa tilanteesta sekä jälleenvakuutuksen ehdoista. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi tiedot vakuutustapahtumista ja maksutiedot erilaisten suoritusten maksamista varten.

12 b §. *Valtiokonttorin ja Finanssivalvonnan valvontayhteistyö.* Uudessa pykälässä säädettäisiin, että Valtiokonttori ja Finanssivalvonta toimivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä poikkeusolojen vakuutustakuun valvontaa koskeissa asioissa.

Vakuutusyhtiöitä valvovan viranomaisen ollessa Finanssivalvonta, on tarpeetonta säätää Valtiokonttorille päällekkäisiä valvontavastuita. Valtiokonttorin valvonta ulottuisi vain vakuutustakuun valvontaan ja muilta osin valvonnasta vastaisi Finanssivalvonta.

Lisäksi toisessa momentissa säädetään Valtiokonttorilla ja Finanssivalvonnalla olevan salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä niiden 1 momentissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi.

13 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta luovuttaa tietoja niille viranomaisille, joita tarvitaan vakuutustakuuta myönnettäessä, valvottaessa tai niihin liittyviä maksusuorituksia tehtäessä. Näitä viranomaisia ovat valtioneuvosto, Finanssivalvonta, sekä Valtiokonttori.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen oikeudesta luovuttaa tietoja toisilleen salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä. Tietojen tulisi olla välttämättömiä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sekä huoltovarmuuden turvaamiseksi. Tällaista tietojenvaihtoa voidaan tarvita esimerkiksi tilanteessa, jossa vakuutustakuuta annettaessa arvioidaan vakuutustakuun vaikutusta väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseen lain edellyttämällä tavoin.

Lisäksi neljännessä momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön ja poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan oikeudesta luovuttaa tietoja toisilleen salassapitosäännösten sekä muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä. Näiden tietojen on oltava välttämättömiä sosiaali- ja terveysministeriön ja poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tämän lain suhteesta eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annettuun lakiin (659/1967) eli ns. pakotelakiin, joka olisi ensisijainen suhteessa poikkeusolojen vakuutustakuusta annettuun lakiin. Poikkeusolojen vakuutustakuusta annetulla lailla ei säädetä Suomea velvoittavista pakotteista, jotka kuuluvat edellä tarkoitetun pakotelain soveltamisalaan.

8 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämjärjestys

9.1 Viranomaisten toimivaltuudet

Poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi myöntää vakuutustakuun määräämillään ehdoilla ja vastavakuutta vaatimatta. Takuu voidaan myöntää, jos vahinkovakuutusta voidaan pitää välttämättömänä väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseksi ja jos olosuhteisiin nähden asianmukaista jälleenvakuutusta ei ole saatavilla. Valtioneuvostolla on siis toimivalta määrätä vakuutustakuun ehdoista siltä osin kuin niistä ei säädetä laissa. Kyseessä ei ole oikeudellisesti sidottu harkinta vaan tarkoituksenmukaisuusharkinta. Valtioneuvoston on kuitenkin päätöksenteossaan noudatettava hyvän hallinnon periaatteita kuten vakuutuslaitosten tasapuolista kohtelua. Päätökset on myös perusteltava ja niistä on muutoksenhakuoikeus.

Vakuutuslaitoksella ei ole laissa säädettyä oikeutta saada vakuutustakuuta edes laissa säädettyjen edellytysten täytyessä, vaan kyseessä on tilanteeseen sidottu tarkoituksenmukaisuusharkinta, joka perustuu väestön toimeentulon ja talouselämän toimivuuden turvaamiseen. Vakuutustakuuta ei tulisi myöntää, jos takuun myöntäminen voisi haitata Suomen kansainvälistä asemaa esimerkiksi rahoitusmarkkinoilla. Tällainen haitallinen vaikutus voisi käytännössä olla myös sellaisten pakotteiden kanssa ristiriidassa olevien vakuutustakuiden myöntämisellä tai takuun perusteella tehtävällä suorituksella, jotka eivät ole Suomea oikeudellisesti sitovia. Laissa säädettäisiin siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö voi evätä vakuutustakuuseen perustuvan suorituksen, jos suoritus voisi vaarantaa Suomen kansainvälistä asemaa. Valtioneuvoston päätöksessä voitaisiin asettaa vakuutustakuun perusteella tehtävän suorituksen ehdoksi, että suoritus ei rikkoisi sitä koskevaa päätöstä tai maksusuoritusta tehtäessä sellaisia Suomea oikeudellisesti sitomattomia pakotteita, jotka ovat Euroopan unionin ja Suomen kanssa samansuuntaiseen pakotepolitiikkaan osallistuvan kolmannen maan asettamia ja joiden vastainen suoritus voisi haitata Suomen kansainvälistä asemaa. Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää oikeustilaa kolmansien maiden asettamien pakotteiden huomioon ottamisen osalta. Säännökset liittyvät perustuslain 2 §:ssä säädettyyn oikeusvaltioperiaatteeseen, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.

Säännöksillä ei olisi vaikutusta Suomea velvoittaviin kansainvälisiin pakotteisiin, joista säädetään eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (659/1967). Lisäksi esityksessä selkeytetään viranomaisten tehtäviä, jotka liittyvät poikkeusolojen vakuutustakuuseen. Sosiaali- ja terveysministeriön tehtäväksi ehdotetaan säädettäväksi vakuutustakuuhakemusten käsittely ja esittely valtioneuvoston yleisistunnossa. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö tekisi päätöksen, kun vakuutuslaitos hakee vakuutustakuuseen perustuvaa suoritusta. Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtäviä muutettaisiin siten, että toimikunta toimisi jatkossa sosiaali- ja terveysministeriön apuna. Toimi-kunta ei enää hallinnoisi vakuutustakuuta, vaan tämä säädettäisiin Valtiokonttorin tehtäväksi. Valtiokonttorin tehtäväksi säädettäisiin myös takuu- ja käsittelymaksun perintä sekä vakuutustakuuseen perustuvien maksusuoritusten tekeminen. Lakia on tarpeen täsmentää sosiaali- ja terveysministeriön ja Valtiokonttorin toimivallan osalta, jotta viranomaisten toimivallasta ja tehtävistä säädetään perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla.

9.2 Oikeus tietojen luovuttamiseen ja henkilötietojen suoja

Säädettäessä tietojen luovuttamisesta viranomaisten välillä asiaa tulee arvioida perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn henkilötietojen suojan sekä perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädetyn viranomaisen hallinnassa olevan asiakirjan julkisuusperiaatteen kannalta. Perustuslakiva-

liokunnan käytännön mukaan viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus salassa pidettävien tietojen osalta tulee sitoa sääntelyssä tietojen välttämättömyyteen tietyn tarkoituksen kannalta, jotta tietojen luovuttamisesta viranomaisten välillä voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on mm. tupakkalakiehdotuksen 88 §:n osalta katsonut lausunnossaan (PeVL 17/2016), että viranomaisen tietojensaantioikeus on joko kytkettävä välttämättömyysvaatimukseen tai laissa on täsmennettävä tietosisällöt, kun kyseessä olivat viranomaisen valvontaa suorittaessa saadut salassapitosäännöksen piiriin kuuluvat tiedot liike- ja ammatillisaisuudesta.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin viranomaisten tehtävien kannalta välttämättömien tietojen luovuttamisesta sosiaali- ja terveysministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen välillä sekä sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta luovuttaa välttämättömiä tietoja valtioneuvostolle, Finanssivalvonnalle ja Valtiokonttorille. Lisäksi säädettäisiin vakuutustakuun valvonnassa välttämättömien tietojen luovuttamisesta Valtiokonttorin ja Finanssi-valvonnan välillä. Luovutettavat tiedot saattavat sisältää esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla salassa pidettäviä tietoja, kuten esimerkiksi tietoja liikesalaisuuksista. Kun sosiaali- ja terveysministeriö saa hakemuksen poikkeusolojen vakuutustakuun myöntämiseksi, ministeriö pyytää tarvittaessa asiasta lausuntoa muilta ministeriöiltä ja Huoltovarmuuskeskuksesta sen selvittämiseksi, täyttyvätkö poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain 1 §:n 2 momentin edellytykset takuun välttämättömyydestä väestön toimeentulon ja talouselämän toiminnan turvaamiseksi. Myös vakuutuslaitoksen oikeudesta luovuttaa välttämättömiä tietoja sosiaali- ja terveysministeriölle, valtioneuvostolle ja Valtiokonttorille on tarpeen säätää, jotta tietoja olisi mahdollista luovuttaa vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä. Vakuutusyhtiön voi olla välttämätöntä luovuttaa vakuutuksenottajia koskevia liikesalaisuusitietoja hakiessaan vakuutustakuuta tai vakuutustakuuseen perustuvaa suoritusta. Lakiehdotuksen mukaan on mahdollista luovuttaa vain säännöksessä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Poikkeusolojen vakuutustakuuseen liittyvissä menettelyissä henkilötietoja ei olisi tarve luovuttaa vakuutuslaitoksen ja viranomaisten välillä tai viranomaiselta toiselle. Vakuutuslaitos ei vakuutustakuuta hakiessaan luovuta vakuutettuna olevien henkilöiden tietoja sosiaali- ja terveysministeriölle. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan vakuutetut henkilöt eivät ole edes vakuutuslaitoksen tiedossa. Koska vakuutuslaitos huolehtisi mahdollisen vakuutustapahtuman selvittämisestä, sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole tarvetta käsitellä henkilötietoja myöskään takuuseen perustuvan maksuvaatimuksen yhteydessä. Valtiokonttori tekee vakuutustakuuseen perustuvan maksusuorituksen vakuutuslaitokselle, joka huolehtii maksujen tekemisestä vakuutettuina oleville henkilöille.

9.3 Omaisuuden suoja

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö voi evätä vakuutustakuun perusteella tehtävän suorituksen, jos suorituksen tekemisellä voisi olla haitallisia vaikutuksia Suomen kansainväliseen asemaan. Suoritus olisi mahdollista evätä siinäkin tapauksessa, että vakuutustakuun voimassaollessa on tullut voimaan uusia Suomea oikeudellisesti sitomattomia pakotteita, joiden johdosta vakuutustakuun perusteella tehtävä suoritus olisi näiden uusien pakotteiden vastaista. Lisäksi Valtiokonttori voisi vastaavilla perusteilla jättää panematta täytäntöön sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen takuun perusteella tehtävästä suorituksesta. Suorituksesta pidättäytymisellä on kytkös perustuslain 15 §:ssä säädettyyn omaisuuden suojaan ja hallintotoimintaa koskevaan julkiseen luotettavuuteen. Julkinen luotettavuus turvaa vilpittömässä mielessä toimivan yksityisen perusteltuja odotuksia ja oikeusasemaa.

Perustuslain suojaaman omaisuuden piiriin on katsottu kuuluvan maksettaviksi langenneet julkisen vallan rahasuoritusvelvollisuudet (mm. PeVL 10/1957). Vakuutuslaitoksen omaisuuden suojan kannalta on ongelmallista, että myönnetyn vakuutustakuun perusteella tehtävä suoritus voitaisiin evätä sellaisella perusteella, joka ei ole ollut tiedossa takuuta myönnettäessä. Myönnetty vakuutustakuu on omaisuuden suojan piiriin kuuluva varallisuusarvoinen etuus.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä omaisuuden perustuslainsuoja turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä, mutta kieltö puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole ehdoton. Vaikka vakuutustakuun myöntämisessä ei ole kyse yksityistenvälisestä varallisuus-oikeudellisesta sopimussuhteesta, on asiassa sopimussuhteiden pysyvyyteen rinnastuvia piirteitä. Taustalla on ajatus oikeussuhteiden perusteltujen odotusten suojasta taloudellisissa asioissa. Tällaiseenkin omaisuuden suojaan puutuva sääntelyä arvioidaan perusoikeuksien yleisten rajoitus edellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhteisuuden kannalta. Mm. lausunnossaan PeVL 22/2013 valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen seikkaan, että nykyisen lainsäädännön perusteella katsastusluvan saanut elinkeinonharjoittaja on saattanut viime aikoina investoida sellaisiin välineisiin — kuten raskaiden ajoneuvojen katsastusvälineisiin — joihin ei enää lainsäädännön muutoksen jälkeen ole välttämätöntä investoida ja joiden käyttö voi jäädä vähäiseksi. Tämä saattaa ainakin yksittäisissä tapauksissa ja paikallisesti vaikuttaa haitallisesti toiminnan kannattavuuteen ja omaisuuden arvoon. Elinkeinoharjoittaja ei valiokunnan mielestä kuitenkaan voi tällaisessa asetelmassa perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän muuttumattomana (vrt. PeVL 41/2010 vp, s. 5/1). Vaikka ehdotetulla lainsäädännöllä ei puututa taannehtivasti sopimussuhteisiin (vrt. PeVL 41/2010 vp, s. 4—5 ja PeVL 58/2010 vp, s. 6) eivätkä lainsäädännön muutosten mahdolliset vaikutukset suoranaisesti muodostu perustuslain 15 §:ään palautuvan perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta merkitykselliseksi, on liikenne- ja viestintävaliokunnan syytä arvioida, voitaisiinko lainsäädännön muutosten vaikutuksia tältä kannalta lieventää.

Vaikka nyt käsillä olevassa lakiehdotuksessa ei ole kyse taannehtivasta puuttumisesta varallisuusarvoiseen etuuteen sääntelyllä, suorituksen epäämisellä valtioneuvoston myöntämästä takuusta on sellaisia elinkeinonharjoittajaan kohdistuvia vaikutuksia, jotka osittain rinnastuvat taannehtivaan sääntelyyn.

Kyseessä olisi osittainen taannehtiva puuttuminen vakuutuslaitokselle myönnettyyn etuuteen, sillä laitoksen tiedossa on jo vakuutta haettaessa poikkeusolojen vakuutustakuusta annettussa laissa säädetty vakuutustakuun perusteella tehtävää suoritusta koskeva rajoitus. Lisäksi valtioneuvosto voisi vakuutustakuuta koskevan päätöksen ehtona ottaa huomioon tiettyjen kolmansien maiden pakotelainsäädännön noudattamisen. Sekä Suomea oikeudellisesti sitovat pakotteet, että sellaiset kolmansien maiden pakotteet, jotka on huomioitu valtioneuvoston päätöksessä ja, jotka ovat tulleet voimaan vasta vakuutustakuun myöntämisen jälkeen, eivät ole olleet vakuutuslaitoksen tiedossa takuuta myönnettäessä. Suomea oikeudellisesti sitovien pakotteiden osalta suoritus voidaan evätä tai keskeyttää tällaisessakin tilanteessa, joten ehdotettavien säännösten perusteella ti-lanne olisi vastaava myös tiettyjen kolmansien maiden asettamien pakotteiden osalta. Periaate suoritusten keskeyttämisestä on säädetty eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetun lain (659/1967) 3 §:n 2 momentissa, jonka mukaan:” Jos ennen tämän lain nojalla annetun asetuksen voimaantuloa tehty sitoumus tai välipuhe on ristiriidassa asetuksessa annettujen tai siihen perustuvien määräysten kanssa, on sen täytäntöönpano viipymättä keskeytettävä.”

Suorituksen epääminen ei aina aiheuttaisi takuun saaneelle vakuutuslaitokselle haitallisia taloudellisia seuraamuksia, sillä vakuutuslaitos noudattaisi näitä uusia pakotteita usein myös omissa toiminnassaan. Näin ollen ensivakuutusyhtiö, jolle vakuutustakuu on myönnetty, ei esimerkiksi

maksaisi korvausta vahinkotapahtumasta vakuutuksenottajalle, joka on uusien pakotteiden kohteena.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että laissa asetettavien velvollisuuksien kossuessa pörssiyrityitä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä lainsäätäjän liikkumavara on omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempi kuin silloin, kun sääntelyn vaikutukset muodostuisivat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (PeVL 34/2000 vp, s. 2, PeVL 61/2002 vp, s. 3—4, PeVL 45/2005 vp, s. 3/I, ja PeVL 10/2007 vp, s. 2).

Valiokunta on niin ikään katsonut, että mitä etäämpänä oikeushenkilö on yksilöistä ja mitä vähäisempiä ja välillisempiä ovat ehdotettujen toimenpiteiden vaikutukset yksilöiden konkreettisiin taloudellisiin etuihin, sitä epätodennäköisemmin oikeushenkilöön kohdistuvat toimenpiteet voivat olla ristiriidassa perustuslaissa turvatuksi omaisuudensuojan kanssa. (PeVL 45/1996 vp, 2/II, ks. myös PeVL 17/1997 vp, s. 3/I). Suorituksen epäamisellä vakuutustakuusta olisi varsin etäinen vaikutus omaisuuden perustuslain suojaan nauttaviin yksilöihin, sillä vakuutustakuu myönnetään vakuutuslaitokselle ja sen kohteena on liiketoiminnassa käytettävä kuljetusväline tai siinä kuljetettava tavara.

Jos kyse ei ole luonnollisiin henkilöihin kohdistuvista pakotteista, suorituksen epäamisellä vakuutustakuusta olisi vain harvoin välittömiä vaikutuksia luonnollisiin henkilöihin. Vahinko, jonka perusteella vakuutustakuusta tehtäisiin suoritus ensivakuutusyhtiölle, ei pääsääntöisesti kohdistu välittömästi luonnollisiin henkilöihin, sillä vakuutustakuun kohteena olisi yleensä elinkeinotoiminnassa käytettävä kuljetusväline tai siinä kuljetettava tavara. Vakuutustakuun kohteena voi olla myös kuljetusvälineessä työskentelevien henkilöiden lakisääteinen tapaturmavakuutus. Jos ensivakuutusyhtiö ei selvitystilan tai konkurssin johdosta kykenisi suorittamaan korvausta lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta, korvauksesta vastaisivat lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavat vakuutusyhtiöt yhdessä siten kuin asiasta työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädetään. Vakuutustakuun kohteena voi olla myös kuljetusvälineen käytöstä aiheutuva vahingonkorvausvelvollisuus, joka voi kohdistua myös luonnolliseen henkilöön, sekä muu etuus. Suorituksen epäamisellä vakuutustakuusta voi olla vaikutusta vakuutuslaitoksen maksukykyyn edellä tarkoitettujen korvausten osalta, mutta vakuutuslaitoksilla on yleensä vakavaraisuuspuskureita turvaamassa maksukykyä.

Vaikka vakuutuslaitoksen varallisuusarvoisia etuuksia ja niihin liittyviä perusteltuja odotuksia tulee suojella, olisi suorituksesta pidättäytyminen välttämätöntä Suomelle aiheutuviin haitallisten seuraamusten välttämiseksi. Sääntely olisi oikeasuhteista, koska muilla vähemmän vakuutuslaitoksen asemaan kajoavilla toimenpiteillä sääntelyn tarkoitusta ei voida saavuttaa. Poikkeusolojen vakuutustakuusta annetulla lailla pyritään edistämään väestön toimeentulon ja talouselämän toiminnan kannalta välttämättömien kuljetusten toteutumista, joiden kautta turvataan myös perusoikeuksien toteutumista kuten perustuslain 22 §:ä edellyttää. Esimerkiksi lääkkeiden ja elintarvikkeiden kuljetusten jatkumisella poikkeusoloissa edistetään väestön terveyttä, josta on säädetty perustuslain 19 §:ssä ja turvataan perustuslain 7 §:ssä säädettyä oikeutta elämään.

9.4 Asetuksenantovaltuus

Ehdotetussa laissa säädettäisiin vakuutuslaitoksen oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista perustuslain 80 §:ssä säädetyllä tavalla ja valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tietyistä vakuutustakuun hakemiseen ja maksuihin liittyvistä teknisistä seikoista. Lakiehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vakuutustakuuhakemuksen ja vakuutustakuun perusteella esitettävän maksuvaatimuksen sisällöstä ja

liitteistä, takuun- ja käsittelymaksun määräytymisestä ja laskuttamisesta sekä vakuutustakuun perusteella tehtävien maksusuoritusten ajankohdasta. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, miten vakuutustakuun määrässä otetaan huomioon vakuutustakuun kattaman riskin luonne ja laajuus. Kyseessä on vakuutustakuun määrään ja ehtoihin sekä takuiden käsittelyprosessiin liittyvä tekninen sääntely, josta voidaan säätää asetustasolla.

Hallituksen käsityksen mukaan edellä esitetyllä perusteella lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain (408/2007) 1 §:n 3 momentti, 8 ja 14 §,
muutetaan 2—4 §, 6 §:n 1 momentti, 7, 10, 12 ja 13 §, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a, 2 a, 3 a—3 c, 4 a, 4 b, 12 a ja 12 b § seuraavasti:

1 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vakuutuslaitoksella* vahinkovakuutustoimintaa harjoittavaa ensivakuutusyrittystä, joka on saanut toimiluvan ETA-valtiossa taikka kolmannen maan ensivakuutusyrittystä, joka on saanut kotivaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta toimiluvan harjoittaa vahinkovakuutustoimintaa ja jolta, jos sen yhtiöoikeudellinen kotipaikka olisi Euroopan unionin alueella, vaadittaisiin vahinkovakuutustoiminnan harjoittamiseen toimilupa;
- 2) *vahinkovakuutuksella* vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2009/138/EY) liitteessä I tarkoitettuihin vahinkovakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa;
- 3) *ETA-valtiolla* Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota;
- 4) *kolmannella maalla* valtiota, joka ei kuulu Euroopan talousalueeseen;
- 5) *jälleenvakuutuksella* toimintaa, jossa on kyse sellaisten ensivakuutusriskien hyväksymisestä, jotka vakuutuslaitos on luovuttanut.

2 §

Vakuutustakuun enimmäismäärä ja määrä

Vakuutustakuu haetaan sosiaali- ja terveysministeriöltä. Poikkeusolojen vakuutustakuu annetaan ja siitä johtuvat suoritukset maksetaan euromääräisinä. Valtion vastuun määrä voi olla yhteensä enintään kymmenen miljardia euroa kalenterivuotta kohti.

2 a §

Vakuutustakuun kesto

Poikkeusolojen vakuutustakuu voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Valtion vastuu alkaa valtioneuvoston yleisistunnon poikkeusolojen vakuutustakuun antamista koskevassa päätöksessä määrättyä ajankohtana.

Poikkeusolojen vakuutustakuun päättymisajankohdasta määrätään valtioneuvoston yleisistunnon päätöksessä. Poikkeusolojen vakuutustakuu päättyy ilman erillistä ilmoitusta vakuutustakuun kohteen ensivakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtana, jos tämä on päätöksessä määrättyä ajankohtaa aikaisempi.

3 §

Vakuutustakuun kohde

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa vahinkovakuutuksessa vakuutuksen kohteena tai vakuutettuna voi olla:

- 1) kauppa-alue, ilma-alue, ajoneuvo tai raidekulkuneuvo;
- 2) 1 kohdassa tarkoitettussa aluksessa, ajoneuvossa tai raidekulkuneuvossa kuljetettava tavara;
- 3) 1 kohdassa tarkoitettussa aluksessa, ajoneuvossa tai raidekulkuneuvossa työskentelevä henkilö, kun kysymyksessä on työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) tarkoitettu lakisääteinen tapaturmavakuutus;
- 4) 1 kohdassa tarkoitettujen aluksen, ajoneuvon tai raidekulkuneuvon käytöstä aiheutuva vahingonkorvausvastuu;
- 5) väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseksi välttämätön muu etuus.

3 a §

Vakuutuslaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Vakuutuslaitoksen, jolle poikkeusolojen vakuutustakuu on myönnetty, on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle sen ensivakuutuksen, johon poikkeusolojen vakuutustakuussa viitataan, voimassaolon alkaminen ja päättyminen.

3 b §

Suorituksen vaatiminen ja maksupäätös

Poikkeusolojen vakuutustakuuseen perustuva vaatimus esitetään sosiaali- ja terveysministeriölle, joka tekee siitä koskevan päätöksen.

Vakuutuslaitoksen on esitettävä poikkeusolojen vakuutustakuuseen perustuva vaatimus sosiaali- ja terveysministeriölle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitos on saanut tietää vahinkotapahtumasta, josta suoritusta vaaditaan, ja siitä aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Vaatimus on kuitenkin esitettävä viimeistään vuoden kuluessa poikkeusolojen vakuutustakuun voimassaolon päättymisestä. Vaatimukseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen sosiaali- ja terveysministeriölle vahinkotapahtumasta. Jos vaatimusta ei esitetä momentissa tarkoitettussa määräajassa, vakuutuslaitos menettää oikeutensa poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävään suoritukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada määräämäänään ajankohtana vakuutuslaitokselta välttämättömät tiedot ja selvitykset vaatimusta koskevan valtion vastuun selvittämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee vaatimusta koskevan päätöksen saatuaan vakuutuslaitokselta riittävän selvityksen.

3 c §

Vakuutuslaitoksen oikeus luovuttaa tietoja

Jollei tietosuojalaista (1050/2018) muuta johdu, vakuutuslaitos saa vakuutusyhtiölaissa (521/2008) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtioneuvostolle välttämättömiä tietoja poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevan hakemuksen käsittelyä ja vakuutustakuun perusteella esitetyn vaatimuksen selvittelyä varten sekä

Valtiokonttorille vakuutustakuiden hallinnointia ja valvontaa sekä maksujen suorittamista varten.

4 §

Takuumaksu ja käsittelymaksu

Poikkeusolojen vakuutustakuusta peritään takuumaksu, josta päättää valtioneuvoston yleisistunto ja jonka suuruutta määrättäessä otetaan huomioon takuumaksun vastaavuus suhteessa riskiin, poikkeuksellisten olosuhteiden vakavuus, alueellinen laajuus ja merkitys vahinkovakuutuksen kohteelle tai vakuutetulle sekä muut valtiolle aiheutuvan riskin laatuun ja laajuuteen vaikuttavat seikat. Vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen takuumaksua voidaan alentaa tai se voidaan jättää perimättä.

Poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevista päätöksistä voidaan periä käsittelymaksu, jonka sosiaali- ja terveysministeriö määrää poikkeusolojen vakuutustakuuasioden käsittelystä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia vastaavaksi.

Takuu- ja käsittelymaksu on maksettava yhdessä erässä, laskuun merkittynä eräpäivänä. Määräajassa suorittamatta jääneestä takuu- ja käsittelymaksusta peritään viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti.

4 a §

Harkinta Suomen kansainvälisen aseman perusteella

Sosiaali- ja terveysministeriö voi evätä poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävän suorituksen, jos suorituksella olisi mahdollisia haitallisia vaikutuksia Suomen kansainväliseen asemaan valtioneuvoston päätöksessä määrätyin ehdoin.

4 b §

Valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seuraavista poikkeusolojen vakuutustakuun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuista ehdoista;

- 1) vakuutustakuuta koskevan hakemuksen ja maksuvaatimushakemuksen tekemisestä sosiaali- ja terveysministeriölle ja hakemuksen sisällöstä;
- 2) takuu- ja käsittelymaksun määräytymisestä;

6 §

Kokoonpano

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja vähintään kolme muuta jäsentä. Puheenjohtajalla ja vähintään kahdella muulla jäsenellä on oltava sellainen vakuutustoiminnan tuntemus kuin toimikunnan toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on yksi yhteinen varajäsen. Jäsenelle voidaan määrätä varajäsen tai useita varajäseniä.

7 §

Tehtävät

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtävänä on sosiaali- ja terveysministeriön apuna:

- 1) seurata ja arvioida huoltovarmuuteen vaikuttavia tekijöitä 1, 2, 2 a, 3 ja 4 §:n soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä;
- 2) arvioida poikkeusolojen vakuutustakuihin sovellettavia yleisiä ehtoja;
- 3) arvioida 4 §:ssä tarkoitetun takuumaksun ja käsittelymaksun perusteita;
- 4) arvioida riskejä, pitää yhteyttä vakuutuksenantajiin, vakuutuksenottajiin ja viranomaisiin, seurata olosuhteita, poikkeusolojen vakuutustakuun ehtojen noudattamista ja huoltovarmuuden ylläpitämiseksi välttämättömien hyödykkeiden varastointia ja tuontitarvetta;
- 5) hoitaa muut sosiaali- ja terveysministeriön määräämät poikkeusolojen vakuutustakuihin liittyvät selvitys-, tutkimus- ja valmistelutehtävät.

10 §

Salassapitovelvollisuus

Poikkeusolojen vakuutustoimikunnan puheenjohtajiin, jäseniin, asiantuntijoihin ja muihin toimikunnan tehtäviä hoitaviin sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:ssä salassapidosta säädetään.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

12 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Päätöstä on kuitenkin noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

12 a §

Valtiokonttorin tehtävät ja tiedonsaantioikeus

Valtiokonttorin tehtävänä on:

- 1) hallinnoida ja valvoa poikkeusolojen vakuutustakuita;
- 2) huolehtia 4 §:ssä tarkoitetun takuumaksun ja käsittelymaksun perimisestä;
- 3) suorittaa poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävät maksut.

Vakuutuslaitoksen on toimitettava Valtiokonttorille välttämättömät tiedot vakuutustakuiden hallinnointia varten.

12 b §

Valtiokonttorin ja Finanssivalvonnan valvontayhteistyö

Valtiokonttori ja Finanssivalvonta toimivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä poikkeusolojen vakuutustakuun valvontaa koskevissa asioissa.

Valtiokonttorilla ja Finanssivalvonnalla on salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä niiden 1 momentissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi.

13 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Poikkeusolojen vakuutustakuusta on tämän lain säännösten ohella muutoin voimassa, mitä valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston ja valtioneuvoston asetuksella annetuissa laissa (449/1988) säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtionavustuslain 33—35 § eivät tule sovellettaviksi.

Sen lisäksi mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään ja muiden tietojen luovuttamista rajoittavien säännösten estämättä, sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus luovuttaa välttämättömiä tietoja valtioneuvostolle, Finanssivalvonnalle ja Valtiokonttorille niiden tässä laissa, Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) tai vakuutus-toimintaa koskevissa laeissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Huoltovarmuuskeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ja poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnalla on salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä niiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Jos eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämiseksi annetussa laissa (659/1967) on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

Helsingissä 17.11.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Laki

poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain (408/2007) 1 §:n 3 momentti, 8 ja 14 §,
muutetaan 2—4 §, 6 §:n 1 momentti, 7, 10, 12 ja 13 §, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a, 2 a, 3 a—3 c, 4 a, 4 b, 12 a ja 12 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Poikkeusolojen vakuutustakuun antaminen

Poikkeusolojen vakuutustakuun antaminen

1 §

1 §

Poikkeusolojen vakuutustakuu

Poikkeusolojen vakuutustakuu

Valtioneuvosto vahvistaa poikkeusolojen vakuutustakuisiin sovellettavat yleiset sopimusehdot.

(3 mom. kumotaan)

1 a §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) vakuutuslaitoksella vahinkovakuutus toimintaa harjoittavaa ensivakuutusyritystä, joka on saanut toimiluvan ETA-valtiossa taikka kolmannen maan ensivakuutusyritystä, joka on saanut kotivaltionsa toimivaltaiselta viranomaiselta toimiluvan harjoittaa vahinkovakuutus toimintaa ja jolta, jos sen yhtiöoikeudellinen kotipaikka olisi Euroopan unionin alueella, vaadittaisiin vahinkovakuutus toiminnan harjoittamiseen toimilupa;

2) **vahinkovakuutuksella** vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2009/138/EY) liitteessä I tarkoitettuihin vahinkovakuutusluokkiin kuuluvaa toimintaa;

3) **ETA-valtiolla** Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota;

4) **kolmannella maalla** valtiota, joka ei kuulu Euroopan talousalueeseen;

5) **jälleenvakuutuksella** toimintaa, jossa on kyse sellaisten ensivakuutusriskien hyväksymisestä, jotka vakuutuslaitos on luovuttanut.

2 §

Vakuutustakuun kesto ja enimmäismäärä

Poikkeusolojen vakuutustakuu voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Valtion vastuun määrä voi olla yhteensä enintään kymmenen miljardia euroa kalenterivuotta kohti.

2 §

*Vakuutustakuun enimmäismäärä ja **määrä***

Vakuutustakuu haetaan sosiaali- ja terveysministeriöltä. Poikkeusolojen vakuutustakuu annetaan ja siitä johtuvat suoritukset maksetaan euromääräisinä. Valtion vastuun määrä voi olla yhteensä enintään kymmenen miljardia euroa kalenterivuotta kohti.

2 a §

Vakuutustakuun kesto

Poikkeusolojen vakuutustakuu voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Valtion vastuu alkaa valtioneuvoston yleisistunnon poikkeusolojen vakuutustakuun antamista koskevassa päätöksessä määrätynä ajankohtana.

Poikkeusolojen vakuutustakuun päättymisajankohdasta määrätään valtioneuvoston yleisistunnon päätöksessä. Poikkeusolojen vakuutustakuu päättyy ilman erillistä ilmoitusta vakuutustakuun kohteen ensivakuutuksen voimassaolon päättymisajankohtana, jos tämä on päätöksessä määrättyä ajankohtaa aikaisempi.

3 §

Vakuutustakuun kohde

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa vahinkovakuutuksessa vakuutuksen kohteena tai vakuutettuna voi olla:

1) suomalainen kauppa-alue, ilma-alue, ajoneuvo tai raidekulkuneuvo;

2) 1 kohdassa tarkoitettussa aluksessa, ajoneuvossa tai raidekulkuneuvossa kuljetettava tavara;

3) *ulkomainen kauppa-alue, ilma-alue, ajoneuvo tai raidekulkuneuvo ja siinä kuljetettava tavara, kun kysymyksessä oleva tavara on Suomelle tärkeä;*

4) 1 tai 3 kohdassa tarkoitettussa aluksessa, ajoneuvossa tai raidekulkuneuvossa työskentelevä henkilö, kun kysymyksessä on lakisääteinen tapaturmavakuutus;

5) 1 tai 3 kohdassa tarkoitettun aluksen, ajoneuvon tai raidekulkuneuvon käytöstä aiheutuva vahingonkorvausvastuu;

6) väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseksi välttämätön muu etuus.

3 §

Vakuutustakuun kohde

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa vahinkovakuutuksessa vakuutuksen kohteena tai vakuutettuna voi olla:

1) kauppa-alue, ilma-alue, ajoneuvo tai raidekulkuneuvo;

2) 1 kohdassa tarkoitettussa aluksessa, ajoneuvossa tai raidekulkuneuvossa kuljetettava tavara;

3) 1 kohdassa tarkoitettussa aluksessa, ajoneuvossa tai raidekulkuneuvossa työskentelevä henkilö, kun kysymyksessä on työtapa- turma- ja ammattitautilaisa (459/2015) tarkoitettu lakisääteinen tapaturmavakuutus;

4) 1 kohdassa tarkoitettun aluksen, ajoneuvon tai raidekulkuneuvon käytöstä aiheutuva vahingonkorvausvastuu;

5) väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseksi välttämätön muu etuus.

3 a §

Vakuutuslaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Vakuutuslaitoksen, jolle poikkeusolojen vakuutustakuu on myönnetty, on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle sen ensivakuutuksen, johon poikkeusolojen vakuutustakuussa viitataan, voimassaolon alkaminen ja päättyminen.

3 b §

Suorituksen vaatiminen ja maksupäätös

Poikkeusolojen vakuutustakuuseen perustuva vaatimus esitetään sosiaali- ja terveysministeriölle, joka tekee sitä koskevan päätöksen.

Vakuutuslaitoksen on esitettävä poikkeusolojen vakuutustakuuseen perustuva vaatimus

sosiaali- ja terveysministeriölle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuslaitos on saanut tietää vahinkotapahtumasta, josta suoritusta vaaditaan, ja siitä aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Vaatimus on kuitenkin esitettävä viimeistään vuoden kuluessa poikkeusolojen vakuutustakuun voimassaolon päättymisestä. Vaatimukseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen sosiaali- ja terveysministeriölle vahinkotapahtumasta. Jos vaatimusta ei esitetä momentissa tarkoitettussa määräajassa, vakuutuslaitos menettää oikeutensa poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävään suoritukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada määräämään ajankohtana vakuutuslaitokselta välttämättömät tiedot ja selvitykset vaatimusta koskevan valtion vastuun selvittämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö tekee vaatimusta koskevan päätöksen saatuaan vakuutuslaitokselta riittävän selvityksen.

3 c §

Vakuutuslaitoksen oikeus luovuttaa tietoja

Jollei tietosuojalaista (1050/2018) muuta johdu, vakuutuslaitos saa vakuutusyhtiölaissa (521/2008) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtioneuvostolle välttämättömiä tietoja poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevan hakemuksen käsittelyä ja vakuutustakuun perusteella esitetyn vaatimuksen selvittelyä varten sekä Valtiokonttorille vakuutustakuiden hallinnointia ja valvontaa sekä maksujen suorittamista varten.

4 §

Takuumaksu ja käsittelymaksu

Poikkeusolojen vakuutustakuusta peritään takuumaksu, jonka suuruutta määrättäessä otetaan huomioon takuumaksun vastaavuus

4 §

Takuumaksu ja käsittelymaksu

Poikkeusolojen vakuutustakuusta peritään takuumaksu, josta päättää valtioneuvoston yleisistunto ja jonka suuruutta määrättäessä otetaan huomioon takuumaksun vastaavuus

Voimassa oleva laki

suhteessa riskiin, poikkeuksellisten olosuhteiden vakavuus, alueellinen laajuus ja merkitys vahinkovakuutuksen kohteelle tai vakuutetulle sekä muut valtiolle aiheutuvan riskin laatuun ja laajuuteen vaikuttavat seikat. Vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen takuumaksua voidaan alentaa tai se voidaan jättää perimättä.

Vakuutustakuuta koskevista päätöksistä voidaan periä käsittelymaksu, joka määrätään vakuutustakuuasioden käsittelystä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia vastaavaksi.

Ehdotus

suhteessa riskiin, poikkeuksellisten olosuhteiden vakavuus, alueellinen laajuus ja merkitys vahinkovakuutuksen kohteelle tai vakuutetulle sekä muut valtiolle aiheutuvan riskin laatuun ja laajuuteen vaikuttavat seikat. Vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen takuumaksua voidaan alentaa tai se voidaan jättää perimättä.

Poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevista päätöksistä voidaan periä käsittelymaksu, jonka sosiaali- ja terveysministeriö määrää poikkeusolojen vakuutustakuuasioden käsittelystä aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia vastaavaksi.

Takuu- ja käsittelymaksu on maksettava yhdessä erässä, laskuun merkittynä eräpäivänä. Määräajassa suorittamatta jääneestä takuu- ja käsittelymaksusta peritään viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisesti.

4 a §

Harkinta Suomen kansainvälisen aseman perusteella

Sosiaali- ja terveysministeriö voi evätä poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävän suorituksen, jos suorituksella olisi mahdollisia haitallisia vaikutuksia Suomen kansainväliseen asemaan valtioneuvoston päätöksessä määrätyin ehdoin.

4 b §

Valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seuraavista poikkeusolojen vakuutustakuun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuista ehdoista;

1) vakuutustakuuta koskevan hakemuksen ja maksuvaatimushakemuksen tekemisestä sosiaali- ja terveysministeriölle ja hakemuksen sisällöstä;

2) takuu- ja käsittelymaksun määräytymisestä;

6 §

Kokoonpano

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja vähintään kolme muuta jäsentä. Puheenjohtajalla ja vähintään kahdella muulla jäsenellä on oltava sellainen vakuutus-toiminnan tuntemus kuin toimikunnan toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen.

6 §

Kokoonpano

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja vähintään kolme muuta jäsentä. Puheenjohtajalla ja vähintään kahdella muulla jäsenellä on oltava sellainen vakuutustoiminnan tuntemus kuin toimikunnan toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla on yksi yhteinen varajäsen. Jäsenelle voidaan määrätä varajäsen tai useita varajäseniä.

7 §

Tehtävät

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtävänä on:

- 1) seurata ja arvioida sosiaali- ja terveystieteiden apuna huoltovarmuuteen vaikuttavia tekijöitä 1—4 §:n soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä;
- 2) valmistella poikkeusolojen vakuutustakuihin sovellettavat yleiset ehdot;
- 3) valmistella 4 §:ssä tarkoitetun takuumaksun ja käsittelymaksun perusteet;
- 4) arvioida riskejä, pitää yhteyttä vakuutus-
senantajiin, vakuutus- ja viranomaisiin, seurata olosuhteita, vakuutustakuun ehtojen noudattamista ja huoltovarmuuden ylläpitämiseksi välttämättömien hyödykkeiden varastointia ja tuontitarvetta sekä muilla tarvittavilla toimenpiteillä hallinnoida poikkeusolojen vakuutustakuita;
- 5) hoitaa muut sosiaali- ja terveystieteiden määräämät poikkeusolojen vakuutustakuihin liittyvät selvitys-, tutkimus- ja valmistelutehtävät.

Toimikunnan on vuosittain viimeistään maaliskuussa annettava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle kertomus edellisen vuoden toiminnastaan.

7 §

Tehtävät

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tehtävänä on *sosiaali- ja terveystieteiden apuna:*

- 1) seurata ja arvioida huoltovarmuuteen vaikuttavia tekijöitä 1, 2, 2 a, 3 ja 4 §:n soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä;
- 2) arvioida poikkeusolojen vakuutustakuihin sovellettavia yleisiä ehtoja;
- 3) arvioida 4 §:ssä tarkoitetun takuumaksun ja käsittelymaksun perusteita;
- 4) arvioida riskejä, pitää yhteyttä vakuutus-
senantajiin, vakuutus- ja viranomaisiin, seurata olosuhteita, poikkeusolojen vakuutustakuun ehtojen noudattamista ja huoltovarmuuden ylläpitämiseksi välttämättömien hyödykkeiden varastointia ja tuontitarvetta;
- 5) hoitaa muut sosiaali- ja terveystieteiden määräämät poikkeusolojen vakuutustakuihin liittyvät selvitys-, tutkimus- ja valmistelutehtävät.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Tiedonsaantioikeus

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnalla on oikeus saada poikkeusolojen vakuutustakuiden hallinnointia varten välttämättömät tiedot viranomaisilta sekä vakuutus- ja eläkelaitoksilta sen estämättä, mitä salassapidosta tai tietojen luovuttamisesta muualla laissa säädetään.

10 §

Virkavastuu

Poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan jäseniin, asiantuntijoihin ja muihin toimikunnan tehtäviä hoitaviin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan toimikunnan tehtäviä.

Toimikunnan on poikkeusolojen vakuutustakuiden käsittelyssä ja hallinnoinnissa noudatettava, mitä hallintolaissa (434/2003) ja kielilaissa (423/2003) säädetään.

12 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on kuitenkin noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

8 §

Tiedonsaantioikeus

(kumotaan)

10 §

Salassapitovelvollisuus

Poikkeusolojen vakuutustoimikunnan puheenjohtajiin, jäseniin, asiantuntijoihin ja muihin toimikunnan tehtäviä hoitaviin sovelletaan, mitä vakuutusyhtiölain 30 luvun 1 §:ssä salassapidosta säädetään.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

12 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Päätöstä on kuitenkin noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

12 a §

Valtiokonttorin tehtävät ja tiedonsaantioikeus

Valtiokonttorin tehtävänä on:

1) hallinnoida ja valvoa poikkeusolojen vakuutustakuuta;

2) huolehtia 4 §:ssä tarkoitetun takuumaksun ja käsittelymaksun perimisestä;

3) suorittaa poikkeusolojen vakuutustakuun perusteella tehtävät maksut.

Vakuutuslaitoksen on toimitettava Valtiokonttorille välttämättömät tiedot vakuutustakuiden hallinnointia varten.

12 b §

Valtiokonttorin ja Finanssivalvonnan valvontayhteistyö

Valtiokonttori ja Finanssivalvonta toimivat tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä poikkeusolojen vakuutustakuun valvontaa koskevissa asioissa.

Valtiokonttorilla ja Finanssivalvonnalla on salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä niiden 1 momentissa tarkoitettun valvontatehtävän hoitamiseksi.

13 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Poikkeusolojen vakuutustakuusta on tämän lain säännösten ohella muutoin voimassa, mitä valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston julkisuudesta ja valtioneuvoston toiminnasta annetussa laissa (449/1988) säädetään valtioneuvoston julkisuudesta.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan tässä laissa tarkoitetun toiminnan julkisuuteen sovelletaan soveltuvin osin vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6, 6 b ja 6 c §:ää.

Sen estämättä, mitä salassapidosta tai tietojen luovuttamisesta muualla laissa säädetään, poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan on annettava valtioneuvostolle, sosiaali- ja

13 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Poikkeusolojen vakuutustakuusta on tämän lain säännösten ohella muutoin voimassa, mitä valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston julkisuudesta ja valtioneuvoston toiminnasta annetussa laissa (449/1988) säädetään valtioneuvoston julkisuudesta. *Valtioneuvoston julkisuustietojen lain 33–35 § eivät tule sovellettaviksi.*

Sen lisäksi mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään ja muiden tietojen luovuttamista rajoittavien säännösten estämättä, sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus luovuttaa välttämättömiä tietoja valtioneuvostolle, Finanssivalvonnalle ja Valtiokonttorille niiden tässä laissa, Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) tai vakuutuslaitosten toimintaa koskevissa laeissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Voimassa oleva laki

terveysministeriölle, Vakuutusvalvontavirastolle ja Huoltovarmuuskeskukselle niiden määräämässä ajassa toiminnastaan tietoja, jotka ovat tarpeen tässä laissa tai vakuutus toimintaa koskevissa laeissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tai huoltovarmuuden turvaamiseksi.

14 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset poikkeusolojen vakuutustakuun takuumaksun ja käsittelymaksun määräytymisestä sekä poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnan hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotus

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ja Huoltovarmuuskeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ja poikkeusolojen vakuutustakuutoimikunnalle on salassapitosäännösten ja muiden tietojen vaihtoa rajoittavien säännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen tietoja, jotka ovat välttämättömiä niiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Jos eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetussa laissa (659/1967) on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta.

14 §

Tarkemmat säännökset

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .